

अनुभवोपि धर्मप्रमाणमित्याह त्वमिति अयंभावः अग्नौ प्रास्ताहुतिः सम्यगादित्यमुपतिष्ठते आदित्याज्जायते षष्टिर्हरेन्ततः प्रजाइति स्थितेः पंचाग्निविद्यायां च युपजन्त्यपृथिवी पुरुषयोषासु अग्निषु श्रद्धासोमवर्षा नरेत आहुतयो हूयन्तेततः शरीरमितिक्रमेण पंचम्यामाहुतावापः पुरुषवचसो भवन्तीति श्रुतेः श्वसर्वेषां प्राणिनामुत्तिरवगता तत्र गर्भवासाख्यारेतो द्रव्यकपंचम्याहुत्यवस्थाऽत्यंतदुःखमयी पुण्यवशात् द्रोणस्य नासीत् द्रौपदी धृष्टद्युम्नयोस्त्वतिपुण्यवशात् रेतो रूपमलपरिणामहेतुरन्नाहुतिरपि नास्ति साक्षादग्नि कुंडोद्भवत्वात् तदिदं धर्मफलं तवानुभवसिद्धमतो धर्मभावमंस्थाइति ॥ ३२ ॥ उपमानं निदर्शनं कर्मस्वादवशात् अल्पेन अन्नाच्छादनमात्रेण तुष्टो भवति न तु कर्माण्युपेक्ष्य बहुलाभार्थं यतते इत्यर्थः ॥ ३३ ॥ ३४ ॥ श्रुतं वेदोदितं पुण्यं येषां पापानामनिष्टसाधनानां च फलोदयः स्वर्गनरकहेतुत्वं प्रभवत्युत्पत्तिः अविद्येतियावत् अत्ययो नाशः विद्येतियावत् देवगुह्यानि वेदैकवद्यत्वात् तस्मादेषां तन्त्रप्रियं येन न्यनुष्याविद्युरिति श्रुतेर्देवगोप्यानि एतानि स्वपशुभूतपुरुषविनाशकत्वात् ॥ ३५ ॥ एतानीति अत्र एतेषु देवगुह्येषु विषयेषु इमाः प्राक्

त्वमात्मनो विजानीहि जन्मरूपेण यथा श्रुतं ॥ वेद्यचापि यथा जातो धृष्टद्युम्नः प्रतापवान् ॥ ३२ ॥ एतावदेव पर्याप्तमुपमानं श्रुचिस्मिते ॥ कर्मणां फलमाप्नोति धीरो ल्येनापि तुष्यति ॥ ३३ ॥ बहुनाद्यपि विद्वांसो नैव तुष्यन्त्यबुद्धयः ॥ तेषां न धर्मजं किंचित्त्वेत्यशर्मोस्ति वा पुनः ॥ ३४ ॥ कर्मणां श्रुतपुण्यानां पापानां च फलोदयः ॥ प्रभवश्चात्ययश्चैवे देवगुह्यानि भाविनि ॥ ३५ ॥ एतानि वेदयः कश्चिन्मुद्यते तत्र प्रजाइमाः ॥ अपिकल्पसहस्रेण न स श्रेयोधिगच्छति ॥ ३६ ॥ रक्ष्याण्येतानि देवानां गूढमाया हि देवताः ॥ कृताशाश्च ब्रताशाश्च तपसा दग्धकिल्बिषाः ॥ प्रसादैर्मानसैर्युक्ताः पश्यन्त्येतानि वै द्विजाः ॥ ३७ ॥ न फलादर्शनाद् धर्मः शंकितव्यो न देवताः ॥ यष्टव्यं च प्रयत्नेन दातव्यं चानसूयता ॥ ३८ ॥ कर्मणां फलमस्तीहितं यैतद् धर्मशाश्वतं ॥ ब्रह्माप्रोवाच पुत्राणां यदृषिर्वेदकश्यपः ॥ ३९ ॥ तस्मात्ते संशयः कृष्णो नीहार इव नश्यतु ॥ व्यवस्य सर्वमस्तीति नास्ति क्यं भावमुत्सृज ॥ ४० ॥ ईश्वरं चापि भूतानां धातारं माच वै क्षिप ॥ शिष्यस्त्वेन नमस्त्वेन माते भूदुर्द्विरीदृशी ॥ ४१ ॥

ताः प्रजाः मुह्यन्ते अविद्यामपि विद्यात्वेन विद्यां चाविद्यात्वेन गृह्णन्ति एवं पुण्यपापविपर्ययोपि ज्ञेयः अतएतानि यस्तत्त्वतो वेदसः श्रेयो देवानां हिततरं कर्मनाधिगच्छति नानुसरति कर्तृत्वादिमदंतःकरणस्य विवक्तिर्त्वादिति भावः ॥ ३६ ॥ कृतानां शिता आशा यैस्ते कूहिसायां स्वादिः व्रतं हितं मितं मेध्यं चाभ्रं तितेकताशाश्च ब्रताशाश्च शांतादांता इत्यर्थः तपसाश्च व्रणमननात्मकेन आलोचनेन मनः प्रसादैर्ध्यानफलैर्युक्ताः द्विजाः योगिनः एतानि देवगुह्यानि ॥ ३७ ॥ ३८ ॥ धर्मशाश्वतं धर्मस्य शश्वद्भवोयं स्वभावः ॥ ३९ ॥ व्यवस्य निश्चित्य भावं अभिप्रायं ॥ ४० ॥ एवं धर्मश्रेष्ठं निश्चित्य ईश्वरश्रेष्ठं यमप्याह ईश्वरमिति धातारं दधातिकर्मफलानि यथास्व विभजतीति कर्मणामाशुतरविनाशित्वात् नष्टानां च कालांतरियफलहेतुत्वायोगात् अपूर्वकल्पनायाश्च सर्वस्य वशी सर्वस्येशान इति सर्वस्येश्वराधीनत्वप्रतिपादकश्रुत्या बाधात् लौकिकराजभृत्यदृष्टांतच्च कर्म भिस्तुष्टो रूढो वा ईश्वर एव सदसत्फलविभाजक इति भावः माक्षिप मानि दं कुरु शिक्षस्व शास्त्राचार्योपदेशादधीष्व ॥ ४१ ॥